

BANNER ZOLTÁN

Csendzajlás

vagy *Robbanásív*, vagy *Lebegéstörvények*, vagy *Zöld perem*, vagy bármelyik festményének a címét emeljük is ki a májusban Szegeden és Orosházán megnyílt (de két különböző összeállítású) kollekciónak anyagából: Olasz Attila sűrűn bimbózó festészetére egyaránt jellemző rátapintás volna.

A *rátapintás* azért adekvát igenév az Olasz-jelenségre, mert alkotói módszerét képszerűen és szenzuálisan érzékelteti: ahogy a különleges belső energiákkal megáldott természetgyógyászok (és a vajákosok) tapintással fedezik fel vagy gyógyítják a bajt, úgy törnek fel az ő ujjai nyomán azok az *áthajlások*, *színkötegek*, *rezgésdimenziók*, tehát a *semminek* azok a viselkedési formái, amelyek éppen általa, és kizárólag ő általa válnak láthatóakká.

Olasz Attila festészete ugyanis abba a legjelentősebb XX. századi művészeti vonulatba tagolódik, amely lényegében a század igazi (talán egyetlen hiteles forradalmát) jelentette: az absztrakcióba.

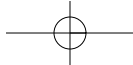
Ehhez a hatalmas, immár egy évszázada épülő ívhez mi, magyarok adtuk az egyik első alapkőletételt a brassói Mattis Teutsch János életművével (aki Vaszilij Kandinszkijjal együtt a „zenei expresszionizmus” élményével világított be az első világháború előtti vészjósló csendbe s a kitörés pillanataiba), s talán éppen Olasz Attila az ív mai szakaszának nemcsak legfiatalabb (hiszen bizonyára vannak kortársai idehaza is), hanem leghitelesebb továbbépítője is.

A kétezer éves európai művészi önkifejezés hagyományai egyszerre reccsennek és bomlanak a XIX. században a gazdasági és társadalmi szerkezetekkel. Az avantgárd első hulláma azonban a XX. század elején még csak a képzőművészi kifejezés egyes elemeinek (színek, formának, rajznak, térnek, síknak stb.) a kiemelésével, kizárólagosságával, forradalmával tiltakozik a hamis illúziók ellen; a második hullám s főleg az utóbbi 20–30 év művészete azonban már nemcsak a hagyományos látás- és kifejezésmódokat tagadja meg, de a kifejezési eszközöket, sőt magát a kép, szobor, rajz műfaját és anyagait is mellőzi, hogy minél meztelenebbül állhasson – önmaga elé.

S ahogy felgyorsulnak a gazdasági, társadalmi, ideológiai (?), politikai trendek, úgy szikráznak fel s hunynak ki percenként az önmagán messze túlmutató művészet arénájában az állandó eredetiség kényszerében fogant irányzatok.

A nonfiguratív absztrakt festészet azonban nem ezek közül való, mert nem csupán egy új stílus a sok közül, hanem új művészi nyelv, amely ellentétben a kísérletek nagy részével, nem veti el a művészet ősi, szakrális s egyben valóságfeltáró, tehát a tudományéval egyenrangú megismerési funkcióját. Ezért bizonyult oly hosszú életűnek, állandó érvényűnek, s ezért nem lett belőle „szakállas csecsemő”.

Persze az absztrakt festészet sem például a reneszánsz vagy a barokk ábrázolás feladatait folytatja, hanem velük ellentétben: nem a látvány ihleti az illúzió (a mű) megteremtése (olykor az is!), hanem a szemmel nem követhető és nem tapintható szellemi valóságból, tehát csupán saját képzeletéből és emlékezetéből teremt egy új természetet – nem hiába nevezte az első magyar absztrakt, Mattis Teusch „lelki-virágnak” első nonfiguratív sorozatát.

De éppen Olasz Attila eddigi festészete emlékeztet bennünket újra, hogy az igazi, minőségi, tehát valóban valóságfeltáró absztrakció (egyébként éppúgy, mint a látványfestészet) lehet ösztönös (gesztus) és tudatos (intellektuális) természetű. S még egy másik tagolódásra is figyelmeztet: a geometrikus és az organikus elvonatkoztatás másságára.

Ő tudatos és organikus alkat, aki sohasem szakadt el a teremtett természettől és a teremtett embertől.

Én ennek a huszonhat éves fiatalembernek a szédítően gyors beérésében szinte mikroszkóp alatt szemlélhetjük az utolsó évszázad európai művészetének a „fejlődéstörténetét” (ha egyáltalán beszélhetünk ilyesmiről), színváltozásait, sőt távlatát: azt a lüktetést, pulzálást, amellyel a művészi látás és közérzet követte) követi a tudományban, technikában, civilizációban, s a társadalmi létformákban lezajlott-zajló változást, amely egyre abszurdabb és egyre sebesebb.

Ahogy a tudomány és a technika mind mélyebbre hatol a fizikai valóság legrejtettebb törvényei felé – úgy ereszkedik mind ismeretlenebb tájakra a művészet az embernek, egyetlen tárgyának a szellemi világában.

Én persze most a legjobbokról, a legigazabokról beszélek, olyanokról, mint Olasz Attila.

Ők ugyanis mindig félúton vannak a látható és a láthatatlan, a lét és nemlét, boldogság és kétségek között (egyébként mint mindannyian, tudat alatt). Ezt a félúton való állapotot jelzi *Kapaszkodó* című kompozíciója például, hiszen egész életünk arról szól, hogy valahová tartozni akarunk, valahonnan máshová szeretnénk elérni, valami örökké magasabbra űz éppen a mélység tudatosulása miatt. Ezt a gondolatot (állapotot) már nem is lehet másképpen képszerűsíteni, mint magának az emberi alaknak a visszaemelésével a festői űrbe. (Talán ő is az absztrakt és az újfigurativitás közötti félúton medítál?) És ezen az örök félúton olyan csodálatos dolgokat lát, mint a *Testlobogás*, *Kézmisztika*, *Csendzajlás*, *Növényszem* stb. – a címeikkel is elárulva, hogy olyan tájakon jár, amelyekről fogalmi logikával nem lehet beszámolni.

Éppen ezért nem a címekből kell „kiolvasni” a képet, hanem a részleteken át (amelek önmagukban is befejezett vizuális egységek) egybelátni az egészet, s a színek, formák, hajlatok képzeletet megnyitó izgalmával, örvénylésével festeni tovább...

A jelentős alkotóember valóban mindig csak félútig vezet közönségét, hiszen a műalkotás értelme éppen akkor, abban teljesedik ki, ha érdemessé tudja avatni befogadói számára a folytatást, a célba érést.

Elhangzott Olasz Attila 2008. május 30-án, az orosházi Művészetek Házában megnyílt kiállításán.

